

שמעתא למיקתא

גליון רט"ז | פר' אחרי מות - קדושים | ה'תשע"ה
קהילת #חניכי הישיבות #רמות ב'

המתפלל מעריב מאוחר, האם יספור ספה"ע בתחילת הלילה

א. מצות ספירת העומר בזמן הזה מה"ת או מדרבנן

נצטוונו מה"ת לספור מ"ט יום מיום ט"ז בניסן, שנאמר (ויקרא פ"ג, פס' טו) "וספרתם לכם ממחרת השבת וגו'". ונח' הראשונים האם מצוה זו נוהגת מה"ת דוקא בזמן שהשבת המקדש קיים או אף בזה"ז. ולהלכה דעת ה**טשו"ע** (סי' תפ"ט סעי' ב) שהיא מדרבנן. וכן נקטינן בעיקר כמ"ש המ"ב (סי' ק"ד וסי' קכ"ב). אלא שמ"מ חיי' לכתחלה לדעת הסוברים שהיא מדאו', כמבואר הרמ"א (שם סעי' ד), וכ"כ המ"ב (סי' קכ"ב). ועי' בזה בגליון קפ"א.

ב. זמן המצוה לכתחלה

ומבואר ברמ"ש (סוף פסחים סי' מ) שלכתחלה יש לספור מיד בתחילת הלילה משום "תמימות". דלא כהר"ן (סוף פסחים) שמשמע מדרביו דכל הלילה בכלל תמימות. וכהר"ש פסקו ה**ט"ז** (סי' תרפ"א סי' א), המור וקציעה (רס"י תפ"ט ד"ה והיינו משום) והמ"ב (סי' תפ"ט סי' ב). וכמו"כ יש בזה (בספירה מתחילת הלילה), משום זריזון מקדימין למצות, כמ"ש המור וקציעה (שם) והאג"מ (אור"ח ח"ד סי' טו סוף אות א).

אלא דעי' באג"מ (שם) שהא ד"תמימות" אינו אלא מעלה, אבל מעיקר הדין מותר לספור כל הלילה אפי' לכתחלה. אולם באור לציון (ח"ג פ"ט אות א) כתב דאין זה מעלה ותו לא, אלא צריך לכתחלה לספור מתחלת הלילה, אבל בלא"ה יוצא ידי חובת המצוה בדיעבד. [ונדקדק כן מלשון ה**שו"ע** (סי' תפ"ט סעי' א) שכתב "אם שכח לספור בתחלת הלילה הולך וסופר כל הלילה", משמע שלכתחלה יש לספור מתחלת הלילה. אמנם יש לדחות שחש"ו"ע אורחא דמילתא נקט]. ובאמת כדבריו כבר מבואר במור וקציעה (שם) [ועיי"ש שהביא שיש סוברים שאם לא ספר בתחלת הלילה שוב אינו מברך].

ויש לדון במי שתמיד להתפלל מאוחר האם עליו לספור מיד ספירת העומר או דלמא עליו להתמתין עד שיתפלל. וכמו כן יש להסתפק אם מצא הצבור סופרים ספה"ע האם יספור ואח"כ יתפלל או יתפלל ואח"כ יספור.

ג. תדיר ושאני תדיר, תדיר קודם

והנה העומד להתפלל מעריב לכאורה עליו להתפלל ואח"כ לספור דמערב יותר משהיה יוצא למצות ספה"ע ו"תדיר קודם", וכמו ששינוי ב**זבחים** (פ"ט) אל התדיר מבטל ספירת קודם את חבירו שנא' "מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד" [ועיי' בסי' כ"ה סי' א] שקט בפשיטות שאין אף כל מדרבנן וקבא מסתמא בעלמא היא. וכן נקט אמרינן תדיר קודם ה"מ כי לכתב בהדיה חובת מצות היום אבל כי איכא

תדיר נדחת מפני אין מעבירים [עי' בסימן כ"ה], ואם שניהם מה"ת אמאי אין מעבירין עדיף. אולם במתנה חיים (ח"א סי' ג ד"ה רואיתי ב"ה) הקשה על ה**ט"ז** דהלא תדיר ילפינן מקרא. ועי' בדברי מלאכי (ח"א סי' טו) שפסק שהווא מה"ת. וכן משמע מהלבוש (סי' ק"א אות א וסי' תרפ"א אות ג). ועיי' בסי' כ"ה סוף אות א].

ד. האם מצוה שמחמת חובת היום דוחה תדיר

אלא דבאמת יש לדון לדעול' של להקדים ספירת העומר מחמת שהיא חובה הבאה מחמת ימים אלו, ומצינו דחובת היום דוחה מעלת תדיר ב**ש"ס סוכה** (נ"ג) דאמר דמברך על הסוכה ואח"כ מברך שהחיינו על הזמן, דאע"ג דברכת שהחיינו תדירה שנוהג בכל הרגלים, מכל ברכת הסוכה קודמת דהוי חובת היום. וכן פסק ה**שו"ע** (רס"י תרנ"ג), עיי' ב**ט"ז** (סי' א) ובשער ציון (אות א). [ועיי' כתב ברבינו מנוח (סוכה פ"ו ח"ה"ב) דכ"י אמרינן תדיר קודם ה"מ כי לכתב בהדיה חובת מצות היום אבל כי איכא בהדיה חובת מצות היום כגון מצות סוכה ושופר ולולב והדומה להם אינהו קודמים, ע"כ. וכן הוא בשכנה"ג (סי' תרכ"ב בהגהות הטור אות א), ותב"אם ביד מלאכי (כללי הדינים כללי התניין באת תקצ"א). [ולפי"ז לא קשה הא דקדשה המקראי קדש (סוכות ח"ב סי' ב) דאין אנשי ירושלים היו נוטלים די' מנינים לפני התפילה הא קי"ל תדיר ושאני עדיף. עיי"ש. די"ל חובת היום עדיפא].

אלא דבאמת מצינו מה' פוסקים האם מעלת חובת היום דוחה תדיר. דעיינן ב**נוב"ב** (אור"ח מד' קן ססי' מא ד"ה ואם כל הצבור שכתב שקדוש לבנה קודמת לקריאת המגילה מחמת שהיא תדירה. אולם השנות חיים (ג'תשי"ק) זצ"ל סי' קלא ד"ה גם מ"ש) תמה עליו שהרי מעלת התדיר נדחת מחמת כח חיובא דיומא שהרי קי"ל דבהכנ"ס הוי ג"ח קודמת להבדלה ובמגילה ודאי קי"ל כאן דהמגלה קודם להבדלה. וכן נקט באג"מ (אור"ח ח"ב סי' תצ"א אות ג).

ועיינן ב**ט"ז** (סי' תרפ"א סי' א) שכתב דדוקא חובת היום שהיא מעלה גדולה מאוד דסוכה אמרי' בלא זמן וזה עדיף מתדיר דזמן משא"כ בשאר מצוות מעלת כמו תפילה או שאר מעלה כגון פרסום הנס דתוכה לא דוחים התדיר. ומבואר מדבריו דלא כהשנות חיים. [ומה שהקשה השנות חיים ממגילה, עיינן ב**ט"ז** שם בסוף דבריו שכת' שמה שאנו נוהגים בקריאת המגילה במו"ש שמאחרין את ההבדלה כמ"ש רמ"א אין זה משום שחובת היום עדיפא אלא משום איחורי יומא דעדיפא שהרי קריאת מגילה אינה סותרת את קדושת שבת ועוד משום זמנה חל לפני הבדלה. ועיי' במהר"ם שיק (אור"ח סי' נה ד"ה ולפי"ז) ובדברי מלאכי (ח"א סי' יז אות ל"א)].

ולפי דברי ה**ט"ז** י"ל דספה"ע אינה בכלל מעלת חובת היום, ועל כן תדיר קודם לה. וכן פסקו החק יעקב (סי' תפ"ט סי' טז), השאג"א (רס"י כ"ב) והביאור הלכה (שם ד"ה אחר) דתפלה קודמת לספה"ע משום שהיא תדירה. ודלא כהמור וקציעה (רס"י תפ"ט) שכתב דלעולם יש להקדים ספה"ע לתפלה כי ספה"ע יש לה עיקר מפורש בתורה והוי כמקודש משא"כ לתפלה שאין לה אלא רמז בדרך מסתמא. ועיי' באג"מ (שם) שתמה עליו. ועיי' עוד בסמוך.

ה. מעלת מקודש

ובלא הכי נראה דיש להקדים ק"ש משום שחיובה היא מה"ת ועל כן יש לומר דחשיב "מקודש" ומבואר ב**ש"ס זבחים** (צ'). ומקודש קודם לאינו מקודש. וכן דעת ה**נוב"ב** (אור"ח מד' ק' סי' לט וסי' מא ד"ה ואם כל) שדא"ו חשיב מקודש נגד דרבנן. וכ"כ ב**צ"ח** (ברכות ב' ד"ה ריב"ל ע"ש נא. ד"ה שהיין). וכן [כתב הדברי מלאכי (ח"א סי' טו)].

אלא דדעת השאג"א (רס"י כ"ב) שאין דין קדימה לשל תורה על של סופרים, תדע שהרי ברכת היין שהיא מדברי סופרים קודמת לברכת היום על תורה משום שהיא תדיר, משום דקיי"ל כבית הלל שפסקו למילתייהו לדעול' ברכת היין קדים לשל יום אפי' לא התפלל ערבתי עדיין ולא הזכיר נמי שום דבר מקדושת היום דברכת היין יצא זה ידי קידוש של תורה, ואפי"ה ברכת היין דרביר סופרים קדים ליה, ע"כ. וכן פסקו החלקת יואב (אור"ח סי' ד"ה וגם חו"ג) והאור שמש (פ"ו ח"ב ד"ה רואיתי). [ועיי"ש בשאג"א (ד"ה וכיון) שכת' דכיון דשל סופרין קלין משל תורה הוי"ל נגד ד"ת כדבר השות, ובכ"ה רשאי להקדים את דבר הרשות, ועל כן אם צריך לברך בתפילה בייחוד או שבת דהוי תדיר של חובה, דהא לא סיג דלא אכיל פת, וספה"ע לגבי המ"ז של חובה היינו אינו תדיר, אלא בחול אין קדימה לבתמי' דידעיה על ספה"ע, דהא חול יצא שלטון לחוד, הלכ הרשות בידו להקדים אוהי שירצה. אולם הארצ"ה שבסמוך דחה דבריו באמרי קומתו].

אולם הארצות חיים (סי' כ"ה סי' א ד"ה ויש להסתפק) דחה ראיית השאג"א אריה דהא ע"כ מייירי שכבר אמר קדושת היום בתפילה ועל כן מן התורה כבר יצא ידי חובתו. וכ"כ הפני"ג (ברכות נ"א. ד"ה במשנה) והצ"ח (שם נ"א. ד"ה שהיין). [ועיי"ש שכתב שלפי"ז י"ל דנשים שאין זרכם להתפלל ערבתי וקדושת היום הם חייבות ד"ת, אם האשה מקדשת לעצמה גם ב"ה מוחו שבתוך על היום ואח"כ תברך על היין כדברי ב"ש, ע"כ. אולם בהגהת השו"ת ומ"ש (שם) דחה דבריו. וכן דחתו בעירון לנר (סוכה נ. ד"ה שהיין), עיי"ש טעמם. אבאמ"ל].

ועיינן בהגהות ע"ה (אור"ח סי' ז) שמשפסק ליה בזה. אבל בחסד לאברהם (תני אור"ח סי' ע"ט ד"ה ואמנם) ובתורת חסד (סי' ט"ז אות ב) נקטו דאיכא מעלה למצוה דאין. וכן נראה דעת התורה למה א"ב והמ"ב (סי' תרע"ב סי' א). וכן מוכח מהביאור הלכה (שם) ד"ה לא מאחרין. וכ"כ שבת הלוי (ח"ו סי' ט אות ג). ועיי' בתיבת גמא (פ' וירא אות ד) ובפמ"ג (סי' תפ"ט א"א סי' טו).

ו. מעלת תדיר כשאין דעתו לקיים המצוה עתה

מעלת י"ל דהעומד להתפלל מעריב עליו להתפלל ולאחר מכן לספור. אלא דכל זה כשכוונתו להתפלל עכשיו, אבל בלא"ה יכול לספור מיד. וכן שדעתו להתפלל מעריב מאוחר עליו לקיים מצות ספירת העומר מיד שזהו זמנה לכתחלה כמבואר לעיל. וכן משמע מהמ"ב (סי' תפ"ט סי' יח). וכ"כ במנחת יצחק (ח"ט סי' נ אות א). אלא שמהנהג העולם לספר לאחר התפלה אף בכל"ה, ושוי"מ בשבט הלוי (ח"ו סי' נ אות ג) שביאר דהיינו טעמא דנוהגים כן, כי ספה"ע הוא דבר הנשכח בקלות ואם יספור כל א' לעצמו בתחילת הלילה ואח"כ יבואו להתפלל בצבור ולא יספרו, קרב שחרבה מאד ישכחו הספירה לגמרי. [ועיי' לעיל אות ד] שהבאנו מהתב"י דש"ל שקדוש לבנה חשיב תדיר קודם לכתחלה. אולם לפי מה שמבואר במהר"ש"ל (תשובה תמה שהרי קידוש לבנה אינו תדיר חובה, שאם אינו רואה הלבנה פטור מלקדשה. אולם לפי מה שמבואר במהר"ש"ל (תשובה צ) המובא להלכה במ"ב (סי' קס"ה סי' ב) שכל דבר שבידו להתחייב חשיב תדיר אפי' שלא התחייב עדיין לא קשה. ולפי"ז י"ל שקדוש לבנה תדיר טפי מספה"ע שהרי היא י"ב פעם בשנה. אלא די"ל דאזילינן בתר מספר הימים שקיימים המצוה, וספה"ע מברכים עליה מ"ט פעמים. וכן הוא בשאג"א (רס"י כ"ב). ולפי"ז ספה"ע תדירה יותר מקידוש לבנה. וכן הוא בדבר יהושע (שם)].

ז. מוצא פסוק מקיימים מצות ספירת העומר

ובאופן שצבור ואיחר לתפלה וכדומה ומצא צבור מקיים מצות הספירה, אם דעתו להתפלל יותר מאוחר מעיקר הדין רשאי לספור עתה. אבל אם דעתו להתפלל עליו להקדים התפלה משום תדיר ומקודש קודמים. [ואין לחוש שבצאתו משם נמצא מעביר על המצוה שהרי אין משתתף נעמה איכא משום "ברוב ע"ש". דהא דאיתא ביומא (ג') דהנמצא בצבור ומקיים מצות "ברוב ע"ש", ליכא משום אין מעבירין על המצוה ויכול ללכת, משום שאינו עוסק במצוה בגופו, והובא להלכה במ"א (סי' קמו סי' יא)].

ומי"מ אי חושש שישיכח לספור, וצריך עממה לבח"ג דחינן מעלת תדיר וכן מבואר בכה"ח (סי' ז אות א). וכ"כ בתשובות והנהגות (ח"א סי' ש' וחי"ב סי' רמח) [והביא שם בשם החו"א דדעתו דמ"מ רשאי לברך ואח"כ להתפלל, וצ"ע טעמו. ועיי' במנח"י (ח"ט סי' אות ב)].

מסקנה דדינא -

מעיקר הדין מותר לספור מיד בתחלת הלילה אם דעתו להתפלל מאוחר יותר, ויש אומרים שאפילו חובה יש בדבר משום "תמימות". והמנהג להמתין ולספור כשמתפלל עם הצבור. ומי"מ אם דעתו לספור ולהתפלל בתחלת הלילה, יקדים ק"ש ותפלה מדין תדיר. ואף אם מצא צבור שסופרים, לא ימנה עממה אלא יתפלל ואחר כך יספור. אבל אם חושש שאם לא יספור עתה ישכח לספור לאחר מכן (וכגון שאין מנין אחר להתפלל בו) יספור ואחר כך יתפלל.

ירק או פרי הגדלים בעציץ שבבית מה ברכתם

תני בירושלמי [פ"ז דכלאים ה"ז] בעציץ שאינו נקוב מעשרותיו מהלכה, ותורתו אינה מדמעת, ואין חיבינן עליה חומש. רבי יוסי בעי מהו לומר על פיתו המוציא לחם מן הארץ.

ומבואר דמספק"ל לירושלמי אם גדלו חייטין בעציץ שאינו נקוב ועשה מהן פת, אי מצי לברך על הפת המוציא לחם מן הארץ או לא.

ואכן בחיי אדם [הל' ברכת הפירות כלל ג"ב סי' ז] כתב דאחד מחמשת מיני דגן שגדל בעציץ שאינו נקוב ועשה ממנו פת, אינו מברך עליו המוציא לחם מן הארץ, דאינו נקרא לחם (כדאיתא בירושלמי כלאים ספ"ז).

אלא מברך עליו בורא מיני מזונות. ומ"מ מברך עליו ברכת המזון (כדאיתא בברכות ריש פרק ג') שאכלו באכל טבל דמוקי דנודע בעציץ שאינו נקוב, ועי' במג"א סי' קס"ח סי' ט"ז].

[ומ"ש דמ"מ מברך עליו ברכת המזון ה"נ איתא

בציצין ירושלים [הנפס"ט גליון הירושלמי שם] וז"ל - נשאלתי מן מק"ש טארניפאל למה נקט דוקא המוציא ולא שאל על ברכת המזון. והשבת בפשיטות דעיקר הבעיא אי עציץ שאינו נקוב נקרא ארץ דשייך לומר המוציא לחם מן הארץ וכו', ולכן לא בעי על בהמ"ז וכו' ע"ש].

ובפחת הדבר [סי' ר"ג סי' א'] כתב מדברי הירושלמי נשמע דפרי שמברכין עליו בורא פרי האדמה כשגדל בקרקע, אם גדל בעציץ שאינו נקוב קאי בספק אם מברכין עליו בורא פרי האדמה או שהכל.

וכיוצ"ב כתב החיי אדם - ונ"ל דה"ה דאינו מברך בורא פרי האדמה דלא נקרא אדמה אלא במחובר. והוסיף וכתב - אמנם על פירות האילן צ"ע אם מברך בורא פרי העץ, אם מקרי פרי, וגם אם נקרא עץ. וציצין לדבריו נשאלתם אדם בסוף הלי' לולב.

ושם [כלל קנ"ב ג"א סי' א'] הסתפק בלולב הגדל בעציץ שאינו נקוב אי שרי לצאת בו ידי חובה, ובתוך דבריו כתב דנ"ל דה"ה דאין לברך בורא פרי האדמה על הגדל בעציץ שאינו נקוב. מיהו לענין לברך בורא פרי העץ כתב דנראה דלא מספקא לירושלמי כלל דודאי מקרי עץ, ע"ש.

והנה בפחת הדבר העלה לדינא דלא קימ"ל כהירושלמי, מהא דאיתא בבלי (ברכות מ"ז ע"ב) דחייטין שגדלו בעציץ שאינו נקוב ועשה מהן פת מברך על הפת ג' ברכות, וכיון דברכין עליה ג' ברכות מברך בתחילה המוציא, כדאיתא בתוספתא (ברכות כ"ג ברכות, וה"ה איפכא. ע"ש שהארץ בזה והביא טעמים נוספים. והעלה לדינא - דעל פת מחמשת מיני דגן הגדל בעציץ שאינו נקוב המונח בארץ מברך המוציא לחם מן הארץ. ועל פרי הגדל בו מברך בורא פרי האדמה.

וכן העלה לדינא השדי חמד [מערכת הכי' כלל ק'] דעל פת מעציץ שאינו נקוב מברך המוציא לחם מן הארץ. וע"ש דביאר דמ"ש פתח הדברי "שעציץ שאינו נקוב המונח על הארץ". היינו משום דאם אין העציץ מונח על גבי קרקע אינו נקרא גידולי קרקע כלל. אולם בדברי החיי אדם מבואר ד"ל לדינא דעל הפת יש לברך מזונות, ועל הירק א"ל לברך בורא פרי האדמה. (ובדבריו מבואר להדיא דס"ל דמהא דמברך על הפת ג' ברכות ליכא ראייה דמברך עליה המוציא. וכדעת הציצין ירושלים שעל הירושלמי. ואף דפתח הדבר הביא דברי הח"א שהארץ לחלוק על דבריו. מ"מ דעת החיי אדם דלא כדבריו).

ואף לרעת פתח הדברי אי נימא דמ"ש המונח בארץ הוא בדווקא (כמ"ש השדי חמד), י"ל בעציץ המונח בבית ע"ג קרקע מרוצפת אי חשיב מונח בארץ. ויש לדון בזה אף בעציץ נקוב דאפשר דחשיב כאינו נקוב מחמת הרצופות. ובפרט בבית שאינו קומת קרקע. וכמו שהאריכו האחרונים בזה לענין איסורי שביעית. (ובשו"ת שבט הלוי [ח"א סי' ר"ח בהערות על סי' ר"ח] נסתפק לענין ברכת גדולי מים, וכתב - ומסברא דאינו דומה לכמהין ופטריות, דשם כל המין הוא מן האויר אבל כאן מין זה הלא הוא פרי האדמה, ובחיי"א סוף כלל ג"א נסתפק בברכת הגדל בעציץ שאינו נקוב, ובנשמט אדם בהל' ד' מנינים כלל קנ"א נסתפק לגבי כל הדינים ומאריך שם לפלפל, וא"כ ספק גדול הוא בגדולי מים אך למעשה אין לפסוק שיברך עליו שהכל, ויותר מסתבר לברך ברכתו הראויה).

[נכתב ע"י הרב ש. פ. שליט"א]

הלכות מצוות ספירת העומר

- מצות ספירת העומר -

מצות ספירת העומר בזמן הזה מן התורה או מדרבנן
נצטוונו מהי"ת לספור מ"ט יום מיום הבאת העומר שהוא יום ט"ז בניסן, שנאמר (ויקרא פ"ג, פס' טו) "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשֶּׁבֶת בַּשָּׂבָא, וּבִזְמַן הַזֶּה שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים יֵשׁ אֹמְרִים שֶׁהֵיא גַם נוֹהֶגֶת מִן הַתּוֹרָה.
(רמב"ם (תוי"מ פ"ז הכי"ז). ועי' בביאור הלכה (סי' תפט ד"ה לספור) שהביא עוד סמוכים לדעה זו (ומשי"ב שכן דעת החינוך דבריו צ"ע, שהרי בחינוך שלפנינו מבואר להיפך. ועי' במגני' (אות ה)). ורוב הפוסקים סוברים שנוהגת מדרבנן. (חנינ' (מצוה שו), וכתב הר"ן (פסחים יט. ברי"ק) דעת רוב המפרשים). וכן עיקר. (שו"ע (סי' תפט ס"ג), מ"ב (סי"ק יד וסי"ק כה) ועוד. ומ"מ דעת הרמ"א (שם ס"ד ע') דחיי' להתחלה לדעת הסוברים שהיא מדאורי, עי' במ"ב (שם ס"ק כח)).

זמן המצוה

א. זמן המצוה לכתחלה

לכתחלה יש לספור מיד בתחילת הלילה משום "תמימות". [רא"ש (סוף פסחים סי' ג), ט"ז (סי' תרפא סי"ק א), מור וקציעה (רס"י תפט ד"ה והיינו) ומ"ב (שם ס"ק ב). ודעת האג"מ (או"ח ח"ד סי' צט אות א) דאין זה אלא מעלה. אולם דעת האור לציון (ח"ג פט"ז אות א) שאם אינו סופר מתחלת הלילה מקיים המצוה בדיעבד.]. ומשום ורז"ן מקדימים למצות. (מור וקציעה (שם) ואג"מ (שם)).

ב. לספור מפלג המנחה

יש אומרים שהסופר ספירת העומר מפלג המנחה ולמעלה יצא ידי חובתו. ויש חולקים. ועל כן בשעת הדחק וכגון שחושש שלא יוכל לספור אחר כך וכדומה, יספור בזמן זה ללא ברכה. ובלילה יחזור לספור בברכה (או עכ"פ ביום ללא ברכה). ועי' בביאור הלכה (ד"ה מבעוד יום) ובמ"ב (סי' טז).

ג. לספור בבין השמשות

מותר לספור ולברך בבין השמשות [דהיינו עד 17 דקות (לוח אר"י ניסן חוהמ"פ א') ואכמ"ל, ומכל מקום המדקדקים סופרים לכתחלה דוק כשאוה, ודאי לילה. (שו"ע (סי' תפט ס"ג) ומ"ב (שם) ועי' משי"ב בזה בשמעתא עמיקתא גליון י"ב)]. ויש אומרים ששם ספר בבין השמשות יש להחמיר ולספור בלילה ללא ברכה. [מ"ב (ס"ס"ק טו) בשם האיר"י].

ד. קיבל שבת מקודם

אפילו אם ספר אחר שקיבל שבת מפלג המנחה, יחזור ויספור ללא ברכה, ואם כוונתו היתה שלא לצאת באותה ספירה יברך על ספירה זו. [מ"ב (סי"ק יח)].

ה. לספור לפני מעריב או לפני הבדלה במוצ"ש

אם יצאו הכוכבים מותר לו לספור אפילו לא התפלל עדיין מעריב ואפילו הוא במוצאי שבת, שהרי לילה הוא לכל דבר. [מ"ב (סי"ק יח)]. ועיין בסמוך.

ו. כשדעתו להתפלל מאוחר בלילה

מי שיש לו מנין קבוע לתפלת ערבית בשעה מאוחרת ואין בדעתו להתפלל כעת יש אומרים שיספור ספה"ע מיד בתחילת הלילה. [נאור לציון (ח"ג פט"ז אות א בהגה ד"ה תתנ)]. ויש אומרים שאף על פי שעיקר הדין הוא כך, מכל מקום לא נוהגים לספור לפני התפלה על פי ספה"ע הוא דבר הנשכח בקלות ואם כל א' יספור בפני עצמו, קרוב מאד שישכחו הספירה לגמרי. [שט"ב הל' (ח"י סי' נ) אות ג. ועי' עוד באג"מ (או"ח ח"ד סי' צט) ובפנתי" (ח"ט סי' נה אות ב)].

ז. איחור התפילה ומצא הצבור מונים ספירת העומר

אין לתפלת מעריב ומצא הצבור סופרים ספירת העומר, יש אומרים שיכול לספור עם הצבור ואחר כך להתפלל. [נהגות החו"מ (בין פסח לשבועות, עמ' נו אות ד ותשובות והנהגות ח"ב סי' רמח)]. ויש אומרים שיתפלל ואחר כך יספור ד"תדיר קודם". ואם חושש שישכח יספור ואחר כך יתפלל. [תשובות והנהגות (ח"ב סי' רמח). ועי' בפנתי" (ח"ט סי' נו) ובמש"כ לעיל].

אכילה לפני הספירה

א. אכילה ושתייה לפני הספירה

משהגיע זמן צאת הכוכבים אסור לאכול (אפילו כבר התפלל מעריב וקרא ק"ש), עד שיספור. [רמ"א (סי' תפט ס"ד)]. ויש להחמיר מחצי שעה הסמוכה לספירה. [מ"ב (סי"ק כג)]. ומכל מקום טעימה בעלמא מותרת, והיינו פת כביצה ולא יותר או פירות אפילו הרבה. [מ"ב (סי' תלא ס"ק ו)]. וכן מותר לשתות משקה (שאינו משכר) אפילו הרבה. [מ"ב (סי' רלב ס"ק לה)].

ב. מיהה שומר

אם ממנה שומר שיוכירונו לספור רשאי לאכול לפני הספירה. [עי' ברמ"א (סי' רלב ס"ג) ומ"ב (סי' רלה ס"ק יח)]. וכן פסק הגר"ק שליט"א (לחוט שני ח"ד קובץ ענינים עמי' שעה) ודעתו שמש"כ המ"ב (סי"ק כג) ש.קריאת השמש מועילה לענין אכילה קודם צה"ח היינו כי הוא איננו שומר פרטי ע"כ אין לסמוך עליו].

ג. רגיל להתפלל מאוחר בבנינו קבוע

הסומכים על היתר דמנין קבוע לענין אכילה לפני קריאת שמע, יכולין לסמוך על היתר זה גם לענין ספירת העומר. [אג"מ (או"ח ח"ד סי' צט)].

פרטי דיני הספירה

א. מצות הספירה לספור ימים ושבועות

צריך לספור הימים והשבועות. כיצד, ביום הראשון אומר היום יום אחד (בעומר או לעומר), עד שמגיע לשבעה ימים ואז יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד כו', ועל כך זה מונה והולך עד מ"ט יום. [שו"ע (סי' תפט ס"ג)].

ב. ספר ימים לחוד

אם ספר ימים לחוד ולא הזכיר שבועות. יש אומרים שיצא בדיעבד, ויש אומרים שצריך לחזור ולספור ימים ושבועות כדין. ועל כן חוזר וסופר כדין בלא ברכה (ואם שכח לחזור ולספור מונה בשאר ימים בברכה). [מ"ב (סי"ק ז)].

ג. ספר ימים לחוד, אבל באותה שבוע ספר אף השבועות

אם לא אמר אלא היום שמונה ימים ולא סיים שהם שבוע אחד וכו', יצא, שהרי הזכיר השבועה אתמול ביום השביעי. [מ"ב (סי"ק ט)].

ד. ספר שבועות לחוד

אם מנה שבועות ולא ימים, כגון שאמר ביום השביעי היום שבוע אחד ולא הזכיר ימים לכל לכל הדעות לא יצא. [מ"ב (סי"ק ז)].

ה. ספר שבועות לחוד, אבל ספר בספירות הקודמות אף הימים

אם לא אמר אלא היום שבוע אחד ויום אחד בלחוד גם יצא, שהרי כבר הזכיר הימים שעברו כל אחד ביומו. [מ"ב (סי"ק ט). ועי' עוד שם בסי"ק כ"ב ובשעה"צ (אות כח)].

ו. ספר בלשון אחר

אם ספר בלשון אחר כגון ביום ל"ט אמר היום ארבעים חסר אחת יצא. [מ"ב (סי"ק יא)]. ואם מנה בראשי תיבות כגון שאמר היום ב' ימים וכדומה יחזור לספור בלא ברכה. [ביאור

הלכה (ד"ה מונה והולך)].

ז. ספירה בלשון שאינו מבין

מותר לספור בכל לשון, בתנאי שמבין ואם ספר בלשון שאינו מבין אפילו הוא לשון הקודש לא יצא דהא לא ידע מאין קאמר ואין לו ספירה. [מג"א (סי' תפט ס"ק ב) ומ"ב (סי"ק ה) אלא דעי' בכה"ח (אות כ) פסוק ע"פ השאלת ענב"ץ (סי' קלט) שאם ספר בכה"ח ולא הבין יחזור ויספור בלשון שמבין ללא ברכה].

ח. ספירה בלב

אם ספר בלב לא יצא דהרהור לאו כדבור דמי. [ביאור הלכה (ד"ה מונה)]. ואם אין בידו לספור בהם על כל פנים יהרהר הספירה בלבו (ועי' בסמוך לענין ספירה בכתב). [עי' מ"ב (סי' טב ס"ק ז)]. ואם לא חזר באותו יום לספור בפה, ימנה מכאן והילך ללא ברכה. [עי' במקורות הנ"ל].

ט. ספירה בכתב

אם ספר בכתב אם לא התכוון לצאת על ידי ספירה זו לא יצא, ועליו לחזור ולספור בברכה. ואם כוון לצאת יחזור ויספור ללא ברכה, ואם יכול לשמוע הברכה מאחר עדיף

ט"פ]. [עי' ברמ"א (סי' ל-לב), בשע"ת (סי' תפט אות א), בערוה"ש (שם אות ט) ועוד]. ומי שאין בידו לספור יפה על כל פנים יכתוב הספירה בכתב בכוונה לצאת ידי חובה (ועדיף מספירה בלבו בלבד).

י. ספר שלא כהוגן ותיקן תוך כדי דבור

אם ספר שלא כהוגן, ותוך כדי דבור חזר וספר כהוגן יצא ידי חובה. [מ"ב (סי"ק לב)].

יא. ספר כהוגן ותוך כדי דבור טעה וספר שלא כהוגן

אם ספר כהוגן, ותוך כדי דבור טעה וספר שלא כהוגן, יצא ידי חובתו. [עי' בבית שלמה (הגהות מבן המחבר או"ח סי' ה אות א). וכן צידד הגרשו"א זצ"ל (הלכ"ש פסח פ"יא אות ה) ובהגה). וכן פסקו הגרשו"א זצ"ל והגר"ח שליט"א (הל' תנ כהן פסח"ע פ"ו אות יא). וכן דעת הגר"א וייס שליט"א (קובץ דרכי הוראה ח"ה). והארננו בזה בסי"ד בשמעתא עמיקתא גליון נ"ז]. ומכל מקום טוב להחמיר לחזור ולספור כהוגן ללא ברכה. [הגרשו"א זצ"ל והגר"ח"ק שליט"א (שם)].

יב. לספור שני ימים מספק

המסתפק איזה יום בספירה יש לספור. יש אומרים שלא מועיל לו לספור הימים שמסתפק בהם. [עי' בערוגת הבושם (או"ח סי' קסח אות ד) שמסתפק בזה. והאבני"ז (יו"ד סי' רמח אות ג) עליו. ודבר דבכ"ה ספירה אחת מקלקלת חברתה]. ויש אומרים שמועיל לספור באופן זה ואף מברך כתב. [דבר אברהם (שפירא ח"א סי' לד) ועי' במקראי קדש (פסח ח"ב סי' סז) ואין דבריו מוכרחים. וכן מבואר בשאלת שלמה (סי' מט)]. ולמעשה יספור מספק מנין הימים שמסתפק בהם, ולענין הברכה ישלמע מאחר אם אפשר, ואם לאו יברך בעצמו. [נאין משום חשך הפסק באופן זה כמבואר בשו"ע (סי' לד סעי' ב) ובתבואות שור (סי' יט ס"ק כא). וכן נ"י מנקה"כ (רס"י שחכ). וכן דעת במנתי" (ח"ח סי' מח). וכן נראה דעת הגרשו"א זצ"ל (קובץ תשובות ח"ג סי' פג). אולם דעת האור לציון (ח"ג פט"ז אות ז) שבכה"ג יספור ללא ברכה (ד"ש לחוט דספירה בכה"ג אינה בכלל ספירה). ועי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ג].

יג. בירך על דעת לספור מה שישמע מחברו

אם אינו יודע החשבון ופתח על דעת לסיים כמו שישמע מחבירו, ושתק עד ששמע מחבירו וסיים כמוהו, יצא. [שו"ע (סי' תפט ס"ג)]. מכל מקום לכתחלה אין לברך אלא אם כן יודע מתחלה איזה יום עליו לספור. [מ"ב (סי"ק כט) ושעה"צ (אות לו)].

יד. פתח כשבדעתו לספור שלא כהוגן וספר כהוגן

אם פתח ואמר: ברוך אתה ה' אמי"ה על דעת לומר "היום ד"', שהוא סבור שהם ד', ונזכר וסיים "היום ה'", יצא ידי חובתו. [שו"ע (סי' תפט ס"ג)].

טו. בירך על דעת לספור כהוגן וספר שלא כהוגן

יש אומרים שאם פתח ואמר: ברוך אתה ה' אמי"ה על דעת לומר "היום ד'", וטעה וסיים "היום ה'", אינו חוזר ומברך. [שו"ע (סי' תפט ס"ג)]. והסכמת האחרונים שבאופן זה חייב לחזור לספור ולברך כיון שלא ספר היום הנכון. [מ"ב (סי"ק לב)]. ומפוסקי עדות המזרח נקטו שיש לחזור ולספור ללא ברכה. [כה"ח (אות עז)].

טז. בירך בדעת לספור שלא כהוגן וספר שלא כהוגן ותיקן תוך כדי דבור

אם בעת הטעה היה דעתו גם כן על יום אחר וכן ספר בשתיים מכל מקום אם בתוך כדי דיבור נזכר שברכה יסיים תיכף כהוגן ויצא בזה. [מ"ב (סי"ק לב) וכה"ח (אות עז)].

ספר ללא כוונה לצאת ידי חובה

א. ענה לחברו איזה יום צריך לספור

אם חברו שאלו איזה יום סופרים, אם הספירה הגיע לשבועות, בדיעבד, אפילו אמר לו שלא התכוון לצאת ידי חובה, אינו רשאי לחזור לומר (הספירה), אלא חוזר וסופר ללא ברכה. [שו"ע (סי' תפט ס"ג ד). ועי' הטעם במ"ב (סי"ק כב) ובשעה"צ (אות כג אות כז)]. ועל מנת שיוכל לחזור לספור בברכה, יאמר לו "אתמול היה כך וכך". ומכל מקום אם ענה לו בלא כוונה לחזור וסופר בברכה. [שם]. ועיין בסמוך.

ב. כשהגיע לשבועות

אין חברו שאלו איזה יום סופרים, אם הספירה הגיע לשבועות, בדיעבד, אפילו אמר לו היום כך וכך לאו כלום הוא כל שלא הזכיר שבועות וצריך לחזור ולספור בברכה. [מ"ב (סי"ק כב)]. ועל כן אם אמר לחברו היום ל"ג בעומר יכול לספור בברכה שהרי לא הזכיר שבועות.

ג. כשכוון בפירוש שאין כוונתו לצאת ידי חובה

אם מכוון בפירוש שלא לצאת ידי ספירה יכול לחזור ולספור בברכה. [מ"ב (סי"ק כב). ועי' בביאור הלכה (סד"ה שאם היה זה בין השמשות והאיש המשיב רגיל תמיד לברך דוקא בצאת הכוכבים מסתברא דבאופן זה הוי כמכוין בהדיא שלא לצאת ומותר לו לחזור אח"כ ולמנות בברכה. ונשאר בצ"ע למעשה].

ד. שאל את חברו האם היום יום פלוני בספירה

שאל את חברו האם היום יום ששני בספירה וכדומה, וענה לו שהדבר נכון (שהוא יום שש"ץ), רשאי לחזור ולספור בברכה. [דכיון שספר מתוך שאלה מוכח שכוונתו שלא לקיים המצוה ועדיף ממי שענה לחברו ולא כוון לצאת (דהכא מכוון כוונה הפכית שלא לצאת). ועוד דבכה"ג הוה ספירה מספק ומבואר לקמן שיש אומרים ספירה מספק לא שמיה ספירה וחזי לאיצטרופי שיטתם לדעת רוב הפוסקים דספה"ע"ל יום יום מצוה בפני"ע היא. ושור"י שכן פסקו הדעת תורה (שם על סעי' ד) והכה"ח (אות טא)].

ה. שמע לפי תומו ספירה מאחר

אם שמע הספירה מאחד מהציבור שספר ולא נתכוין כלל להוציאו וגם הוא לא נתכוין לצאת בשמיעה זו אלא שמע לפי תומו, יש אומרים שלא יברך כשיספור באותה לילה אפילו אם חשב "אין אני מתכוין לצאת בספירה זו" משום שלא לא התנה בדעתו בפירוש ש"לא לצאת בספירה זו". [גר"ז (סי' תפט אות יב)]. ובזמננו יש"צ רגילות לצאת על ידי אחרים נחשב כחשב בפירוש שלא לצאת ויכול לחזור ולברך. [הגרשו"א זצ"ל (שיח הלכה ח"א סי' ח אות ט)]. ועי' בביאור הלכה (שם סד"ה שאם) הובא לעיל בסמוך].

שכח לספור באחד מהימים

א. שכח לספור באחד מהימים

יש אומרים שספירת העומר היא מצוה אחת ועל כן מי ששכח ולא ספר יום אחד הפסיד ספירתו ומונה והולך ללא ברכה. [בה"יג (הל' מנחות קלג ע"ג, הובא בתוס'. מגילה כ: ד"ה כל הלילה) ואו"ח (ערכה סי' כט)]. ודעת רוב הפוסקים שספירת העומר כל יום ויום הוי מצוה בפני"ע ועל כן אם לא ספר יום א' ממשך למנות בברכה. [תוס' (מנחות סו. ד"ה זכר), רא"ש (פסחים פ"י סי' מא), חינוך (מצוה ש), המכריע (לחיי מטראני הדין קט) ועוד]. ולמעשה חוששים לענין ברכה לדעת מיעוט הפוסקים, ועל כן אם לא ספר יום שלם (לא בלילה ולא ביום) מונה והולך ללא ברכה. ועדיף שיבקש מאדם אחר שיכוין להוציאו בברכתו. [שו"ע (שם ס"ג)]. ומ"מ עיקר הדין כרוב הראשונים. וכן משמע מהמ"ב (סי"ק לו). וכן הוא בבית שלמה (סי' ק) ובערוה"ש (אות טו). ועי' משי"כ בסי"ד בשמעתא עמיקתא גליון נ"ח].

ב. שכח לספור בלילה ונזכר ביום

שכח ולא בירך כל הלילה או אפילו מסתפק אם בירך בלילה, יספור ביום ללא ברכה. [שו"ע (סי' תפט ס"ג) וביאור הלכה (ד"ה שחכ). וביאר המ"ב (סי"ק לד) שסופר ללא ברכה לחוט לדעת הסוברים דאין ספירה אלא בלילה]. ומכאן והילך סופר בכל לילה בברכה. [מ"ב (סי"ק לד)].

ג. מסתפק אם בירך באחד הימים

אם הוא מסופק אם דיילג יום, מכל מקום סופר בשאר הימים בברכה. [שו"ע (שם ס"ג)].

ד. שכח לספור וקיבל עליו שבת

מי ששכח לספור בליל ששי ונזכר לאחר שקיבל עליו שבת מבעוד יום, יספור בלא ברכה, ולאחר מכן רשאי לספור בברכה. [אג"מ (או"ח ח"ד סי' צט אות ג)].

ה. נזכר אחר ברכת המפיל שלא ספר

אפילו אם נזכר שלא ספר אחר שבירך ברכת המפיל, עליו לברך ולספור. [הגרשו"א זצ"ל (אשרי האישי שם)]. ולאחר מכן יקרא שוב ק"ש ויאמר איזה פסוקי דרמתי. [עי' בציי"א (ח"ז סי' כז אות ג), בבאר מ"א (ח"א סי' סז אות ה) ובארות רבנו (ח"א עמי' צח אות קלה)].

ו. היודע שלא יוכל למנות א' מהימים האם מונה בברכה
יש שידוע בודאי שלא יוכל לספור א' מהימים מחמת איהו אונס (או משום שעלול לספור שלא כחוקו), וכי אומרים שעליו לספור כל הסיפירה ללא ברכה ויבקש מאחר שיוציאנו יד"ח הברכה. אבל אם אינו בודאי שלא יוכל לספור, סופר והולך בברכה (ואף מי שקבעו לו ניתוח וכדו' י"ל דאינו בכלל ודאי דשמו הניתוח ידחה). כפי קבאת סופרים (גרושי"ק זצ"ל סי' לט), בשו"ת שרנא המאיר (ח"י סי' כ) ובמבית לוי ע"מ ע"ג לו אות ח}. ויש אומרים שבכל אופן יברך. (תשובות והנהגות ח"י סי' קמז) ובלא החכמה (ח"ה סי' צח וסי' מה)}. וכן עיקר. (הגר"ש זצ"ל קובץ תשובות ח"י סי' ע"ג). אור לציון (ח"א סי' לו) מטעם אחר, עיי"ש. והגר"ק שליט"א (חוט שני שבת עמי שעד) שבה ברה בצ"ע. ועי' בזה בשמעתא עמיקתא ק"פ א"א.

ז. שכח לספור יום מימי הספירה, האם יכול להוציא רבים ידי חובתם

יש אומרים שמי שכחה יום אחד לספור, אע"פ שאינו סופר לעצמו בברכה, מכל מקום יכול להוציא רבים ידי חובתם. הפ"ח (סי' תפט אות ח) בשם דיין אחד, המאמיר (שם ס"ק ז) בעל הבית הכול (הובא בהר צני ח"ב סי' עה). והפמ"ג (שם ס"ק ב) מסיק דאם יש אחר לשמוע ממנו הברכה ודאי נעשה}. ויש חולקים. (הפרי"ח (שם), ברכ"י (שם) מובא בשע"ת שם אות ח), כי אינו נחשב מחויב בדבר}. ויש להחמיר. [כ"ה"ח (סי' תפט אות צא) ושבת הלוי (ח"ד סי' קנז)]. ועי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון נ"ח.

ח. ש"ץ ששכח לספור ספירת העומר, האם מותר לו לברך מפני הנושה
ש"ץ ששכח ולא ספר באחד ממימי הספירה אם מותבית לו להדבר יודע לציבור, בשעת החדק רשאי לברך עד הספירה. ומי"מ הכל לפי ענין הנושה (ובכ"ה"ג לכתחלה אם אפשר ימנע מלהיות ש"ץ). [עיי' בביאור הלכה (רס"י צב ד"ה היה צריך לנקבו) שמצד שמותר לברך ברכה לבטלה במקום בושה משום הדוי איסור דרבנן. ואע"פ ששנא' בזה בצ"ע מי"מ עיי"ש במ"ב (סי' תקסו סס"ק ב), הדין כשיטת המיתרות לגמרי, אפשר לטמון עליהם במקום כבוד הבריות, וק"וי בנידון ידון דאמת עיקר הדין להסבירים דרשאי דמקשרי ללמוד בברכה כמ"ש לעיל באות א'. ועי' עוד בשמעתא עמיקתא גליון נ"ו]. ובפרט אם הש"ץ הוא ת"ח שיש בזה משום חשש חלול ה'. [עיי' במ"ב (סי' תקסו סס"ק ב). וכן דעת השבט הלוי (ח"י סי' צז)]. וכשי' היכן שהש"ץ מוציא אחרים, עיי' באות ז'. וכן דעת הגרשו"א זצ"ל (שם תפילה פט"ז אות א}).

נשים, קטנים ואונן בספירת העומר

א. נשים בספירת העומר

נשים פטורות ממצות ספירת העומר. [דמ"ע שה"ז"ה היא כמבואר ברמב"ם (תמ"מי פ"י הכ"ב). וכן פסקו הגמ"א (רס"י תפט) והמ"ב (ס"ק ג). ועיי' ברמב"ן (קדושין לו: ד"ה והו"ו), באבנ"ז (סי' שפז) ובדברי מלכאל (ח"ג סי' ה)]. ומכל מקום יש אומרים שנשים שוו עליהן חובה לספור ספירת העומר. [מ"א (שם). ובערה"ש (שם) כתב, הביא שהנשים נהנו לכך ככל מי"מ שה"ז"ה. ועיי' במ"ח (מצוה שו אות ד) ובניירות שמשון (שם)]. ויש מקומות שהנשים לא החמירו בזה. [עיי' בגר"ח (סי' תפט אות ב) שכתב ש"י"מקצת מדינות' שמו הנשים מצוה זו עליהם חובה. ובמ"ב (ס"ק ג) כתי' שבמדומה לבדודניונו לא נהגי נשי כלל לספור]. ויש מפורסקי מעזה המזרח שסוברים שאין על הנשים לספור כלל. [עיי' רב פעלים (ח"א קונטרס סד שירים סי' יב) שכת' ע"פ הסוד שאין לנשים לספור. וכן פסק האור לציון (פט"ז אות ח)]. וכל אחת תנהג כמנהגה. [עיי' בזה באורך בשמעתא עמיקתא גליון ק"פ"ב].

ב. נשים הסופרות אינן יספרו בברכה

יש אומרים שנשים הסופרות ספירת העומר שלא יברכו כל הספירה משום חשש שיטעו ביום אחד מהספירה. [מ"ב (סי' תפט ס"ק א) בשם השולחן שלמה (שם אות ג). ועיי"ש בשלחן שלמה שכתב י"ודאי יטעו ביום ולא יודעין הדין, ועוד דהא אינה מבניה מה היא סופרת ובהו מאד צריך לזהר מה שהוא אומר דלא"כ לא יצ"א]]. אמנם נשים המדקדות במעשהיהן יודעות פרטי ההלכה ויכולות לברך עד ספירת העומר. [הגר"ש זצ"ל (הלכות חג בחג פ"ב הגה ג)]. ונשי עדות המזרח הנהוגות לספור, אם הן מאלו שנמנעות מלברך על מצות עשה אינן מברכות על מצוה זו. [ברכ"י (סי' תפט)].

ג. קטנים במצות ספירת העומר

קטן חייב מדין חינוך לספור ספירת העומר. [כן משמע מהשערי תשובה (סי' תפט אות כ), מהערה"ש (אות ט), מהכ"ס (סי' צט) ועוד. וכן פסק הגר"ש זצ"ל (אשרי האיש פס"ד אות ב)]. ואם שכח לספור באחד מהימים מונה והולך ללא ברכה. [הגר"ש זצ"ל (שם). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון ק"פ"ב].

ד. כשאין בידו להנכו לספור בלילה

כשאין ביד האב (או האם) לחנך את בנו לספור בלילה וכגון שאינו מצוי בביתו בזמן זה. יכול לסמוך על הספירה שסופר הקטן בת"ח. [כמו שפצני לענין חובת האב ללמד את בנו תורה דיוצא עי"ז שמשכיר מלמד כמבואר ביו"ד סי' רמ"ה ס"ד ע'. ואע"פ שעיקר הספירה היא בלילה שאז גם יכול לברך לכ"ע. מי"מ לענין מצות חינוך ניתן לסמוך על המקליל בזה, עיי' שש"כ (פ"י אות יד הגה מא). נפרט במצות ספירה דיש מקום לומר דאין האב מחויב לחנך את בנו כשאין האב מצוי בלילה, עיי' בשו"ע (סי' ע ס"ע ב). והארכנו בזה בשמעתא עמיקתא גליון ק"פ"ג].

ה. קטן שהגדיל בימי ספירת העומר

קטן שהגדיל ונעשה בר מצוה תוך ספירת העומר. אם ספר כדין עז יום זה, סופר וי"ד בברכה. [מהר"ם שיק (ח"ב סי' רסט ד"ה לאא), ערה"ש (סי' תפט אות טו) הגר"ק שליט"א (חוט שני ח"ד עמי טעח), האור לציון (ח"א סי' לו וח"ב טז) ועוד. ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון י"א]].

ו. אונן בספירת העומר

אונן חייב לספור ספירת העומר. ומכל מקום ימנה ללא ברכה. וישאר הימים (לאחר הגניאלת) סופר והולך בברכה. [נוב"י (מ' ק) או"ח סי' כ ד"ה (אמנם) וביאור הלכה (סי' תפט על ס"ע ח ד"ה בלא ברכה). ועיי' בפמ"ג (סי' קצט א"ח סי' ב) שאם בירך דהוא להוציא רבים יד"ח אין יוצאין דפטור מן הדבר באותו עת מקרי. ועיי' בחת"ס (ח"י סי' לט)]. ויש מפורסקי עדות המזרח שנקטו שאינו סופר כלל. [המחז"ב (סי' תפט אות ו)]. ועיי"ש שאם האונן ספר בלילה מעצמו ומדעתו יהיה מי שישתדל בעדו לצרכי קבורת המת אז שא ימים ילכו לברך ולספור. וכן פסק בכ"ה"ח (אות פה). וצ"ע לשיטה זו באונן דאין מי שישתדל בעדו ארש לספור על תמיז דאם אהל הנוב"י סופר לפי מצוה ואם לאו אין זה אלא ספירה לשרות]. ואף אם אנינותו חלה ביום אחרון שבספירה הדין כנ"ל. [דבר זה תלוי בבי' הטעמים שכת' הנוב"י הנ"ל. ועיי' במנח"ש (ח"א סי' צא אות ח' ס"ק ז) שנסתפק בזה. ולמעשה י"ל דאף בכ"ה"ג עליו לספור, הדרי משמעות הנוב"י דעיקר הטעם להיטוב הוא כי אין בו משום ביטול עסק בקבורת המת וכ"כ בביאור הלכה (שם), ולפי טעם זה דאי שסופר בני"ד, ועוד משמע מטסימת דברי הפוסקים דאין חילוק בזה. ואפשר אף לטעם השני של הנוב"י הדין כן והיי"ט דלא חילקו רבנן במצוה זו. ועיי' בשמעתא עמיקתא בגליון קל"ח]].

-עשיית מלאכה משקיעת החמה -

א. מנהג האימנע ממלאכה משקיעת החמה

נהגו האנשים והנשים של לא לעשות מלאכה מפסח ועד עצרת, משקיעת החמה ואילך. [שו"ע (סי' תצג טז ד) ומ"ב (ס"ק יח)]. משום שלתמיד יד"ע נקברו אחר שקיעת החמה והיו העם בטלים ממלאכה. ועוד משום שאז זמן ספירת העומר ובעומר כתיב שבע שבתות מלשון שבות דהיינו שבזמן הספירה לא לשבות ממלאכה. [מ"ב (ס"ק טז)]. ולפי טעם השני יש לנהוג כן אף בימים שלא נוהגים בהם אבלות. [עיי' בשער הציון (אות טז)]. והנהוגים להחמיר (עיי' בסמוך) נוהגים להימנע כל הספירה. [לוח ארץ ישראל (לגרימ"ט סוף חודש סיון)].

ב. עד מתי יש להימנע ממלאכה

לפי טעם הראשון הני"ל יש להחמיר משקיעת החמה ואילך רק זמן של "כדי קבורה"}. [שער הציון (אות טז)]. ולפי טעם השני אחר שספר מותר ליתכן במלאכה. [מ"ב (ס"ק יט)]. ונוהגים להימנע עד שספיר. [לוח ארץ ישראל (לגרימ"ט סוף חודש סיון)].

ג. מאיזה מלאכה יש להימנע

הנהוגין שלא לעשות מלאכה עליהן להימנע רק ממלאכה שיש בה שיהיו זמן, כגון תפירת הגדיים וכדומה, אבל שייתפ כלים וקיפול כביסה וכדומה, מותר. [כ"ה"ח (סי' תצג אות נד) והגרשו"א זצ"ל (הלכ"ש פסח פ"א אות יג)].

ד. האם המנהג נוהג בזמנינו

אף בזמנינו יש נוהגים מנהג זה. [עיי' בערה"ש (סי' תצג אות ט) וכן משמע מהמ"ב שהשמיט דברי החק עיקר שבסמוך. וכן אור בלוח אר"י (לגרימ"ט חודש סיון)]. ויש שלא נוהגים בו. [עיי' בחק עקב (שם אות ב)] שלא ראה נחרץ בזה. עיי' בהלכ"ש (פמ"א הגה 50) שבביתו של הגרשו"א זצ"ל לא נהגו בזה]. וכל אחד ינהג כמנהג אבותיו.

- מנהגי אבלות - נישואים

א. מנהג שלא לישא אשה בימים אלו

והגים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת ל"ג לעומר, מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא אבל לארס ולקדש, מותר. [שו"ע (סי' תצג ע"ג א)]. והמנהג להחמיר אף במי שאין לו בנים. [מ"ב (ס"ק א)]. ולהחזיר גרושתו שרי, משום שאינו כל כך שמחה. [מ"ב (ס"ק א)].

ב. שידוכין

מותר לעשות שידוכין עם סעודה, אבל לעשות ריקודים ומחולות נהגו איסור. [מ"ב (ס"ק א)].

ריקודים וזמר

א. ריקודים של רשות

ריקודים ומחולות של רשות יש לזהר בימים אלו. [מ"ב (ס"ק א)]. ולנוהגין מנהגי אבלות מר"ח ומראש חדש סיון עד עצרת, נוהגין להסתפר, יש להסתפק אם יש להקל בריקודים ומחולות של רשות. [שעה"צ (אות ז)]. ונוהגים להחמיר בזה. [הגרשו"א זצ"ל (בין פסח לשבועות פט"ז הגה ד) ומבית לוי (ח"ג עמי לח)].

ב. שמיעת זמר

יש להימנע בימים אלה מכל שירה המעוררת ריקוד (דהיינו אחד או שנים רוקדים) ומחול (ריקוד של אנשים הרבה), אבל שירה המרוכזת את האדם אך אינה מביאתו לידי ריקוד ומחול מותרת. [הגרשו"א (הלכ"ש פ"א אות יד והגה 53) שאע"פ שאין הדבר מבואר בפוסקים נהגו להימנע אף משירה. וכן דעת האג"מ (יו"ד ח"ב סי' קלו) והמנח"י (ח"א סי' קיא). ומי"מ דעת הגרשו"א זצ"ל (שם) שמעיקר הדין מותר לשמוע שירים שלא מביאים לידי ריקוד כנ"ל].

ג. שירה בפה

שירה בפה המעוררת ריקוד מותרת. [הגר"ש זצ"ל (הלכות חג בחג פ"ה הגה 34). ועיי' בארות רבנו (פ"י הגה 34). דעת הגרשו"א זצ"ל (הלכ"ש פ"א אות ד) לאסור]. וקלטות ללא ליווי כלי זמר יש מתיירן. [אג"מ (או"ח ח"א סי' קסז) כי נחשב לשירה בפה. ודעת השבט הלוי (ח"ב סי' נו אות ב) שזה נחשב לשירה בכלל].

ד. חינוך קטנים

קטנים שהגיעו לחנוך יש לחנכם שלא לשמוע כלי זמר. [כן משמע מהאג"מ (או"ח ח"ד סי' כא אות ד)].

ה. סיפורים משולבים עם שירים

ו. לצורך חולה

מותר לנגן לצורך חולה לחזק מזגו. [הגרשו"א זצ"ל (שם הגה 54) והגר"ק שליט"א (הל' חג בחג פ"ה הגה 59)].

ז. לצורך התעמלות

מי שזקוק לעשות התעמלות מטעמי בריאות ולצורך כך צריך לשמוע זמר (כגון שהתעמלות על פי קצב הנגינה וכדומה), יש מקום להקל בדבר. [כן שמענו בשם הגר"ש אולמן שליט"א ע"פ המ"ב (סי' תקס ס"ק יג)].

ח. לצורך פרנסה

הלומד לנגן לצורך פרנסה מותר לו לנגן לצורך כיון שאינו עושה לצורך שמחה. [אג"מ (ח"א ח"ג סי' פז) והגר"ש זצ"ל (סדור פסח כהלכתו פ"ב אות טז הגה 55)].

ט. גני ילדים

מותר לנגן בגני ילדים לצורך קטנים שלא הגיעו לחינוך. [הגר"ש זצ"ל (הל' חג בחג שם הגה 34) והגר"ק שליט"א (חוט שני שבת ח"ד עמי שעט)].

י. סעודת מצוה

יש אומרים שאף בסעודת מצוה לא יעשו ריקודים ומחולות. [עיי' בגר"ח (סי' תצג אות א) שכתב שאפילו בסעודת "קדושים" אין לעשות, אע"פ שהיא סעודת מצוה. וכן דעת המנח"י (ח"א סי' קיא)]. וי"א שסעודת מצוה שרי. [עיי' במ"א (ס"ק א) שכתב לאסור ריקודים בסעודת שידוכין (שאינה סעודת מצוה, עיי במ"א סי' תמ"ד ס"ק ט', בפמ"ג שם מ"ז ס"ק ח' ומ"ב סי' רמ"ט ס"ק ט' ועיי' בסמוך)]. אבל בסעודת אירוסין דהוי סעודת מצוה משמע דשרי. ועיי"ש במצה"ש}. וכן עיקר. [עיי' במ"ב (ס"ק ג) שהביא דברי המג"א. וכן מבואר באג"מ (או"ח ח"ב סי' צה ד"ה ובדבר) לענין ז' ברכות]. ומי"מ לכתחלה יש מקום להימנע מנגינה בכלל זמר אף בסעודת מצוה. [עיי' במבית לוי (ח"א עמי נז). ועיי' במ"ב (סי' תמד ס"ק כד) ש"יתנאים" הוי סעודת מצוה. ועיי"ש (סי' תטו ס"ק ב) סעודת אירוסין או סעודת קנין שהנהגין לעשות עכשיו גם אלו סעודת מצוה הם. ועיי' מ"ש"כ לעיל בהגה הקודמת בשם המ"ב שמשמע שסותר]. ועיי'ין בסמוך].

יא. סעודת תנאים

בסעודת תנאים, מותר לשיר בה אף שירי שמחה. [הגרשו"א זצ"ל (שם פ"א אות יח), עיי"ש הטעם].

יב. קבלת חתן בשירה כנהוג בישיבות

קבלת חתן בשירה וכו' כנהוג בישיבות הקדושות בשאר ימות השנה, אין לערכה בימים אלה. [הגרשו"א זצ"ל (שם הגה כ)]. ולש מתיירים. [הגר"ש זצ"ל (אשרי האיש פס"ה אות כב)].

יג. התחתן בל"ג סמוך לערב, היתר יזמרה אור ליום ל"ז (לנוהגים להחמיר)

התחתן בל"ג בעומר ביום סמוך לערב מותר לעשות סעודה בשמחה אח"כ בלילה שהוא אור ללי"ד אף בכלי שיר וריקודים כסעודה רגילה. [אג"מ (או"ח ח"א סי' צז)].

יד. שבע ברכות

כל ז' ימי המשתה ריקודים וכלי שיר מותרים. ויכול כל אדם להיות שו' ולשמוח בשמחתם. [אג"מ (או"ח ח"ב סי' צה ש"יה ובדבר) ובמשנה הלכות (ח"ו סי' קט) התיר אפילו בגי' שבועות].

טו. סיום מסכת

מותר לערוך סיום מסכת בימי הספירה עם תזמורת, אפילו מי שלא היה רגיל לעשות תזמורת בסיום דשמחת התורה אין לה גבול. [הגר"ש ז"א זצ"ל (אשרי האיש פס"ה אות כב)].

טז. בר מצוה

מותר לערוך חגיגת וסעודת בר מצוה ולשמוח בה, אף על פי שאינה ביום שנעשה גדול. [הגרשו"א זצ"ל (שם פ"א אות יז)]. ואם אינה בזמנה י"א שיש להימנע מריקודים ותזמורת. [שם הגה ב 65]. [לדעת המתירים לעיל בסעודת מצוה אף באופן זה מותר (אם הנער דורש דהוי סעודת מצוה)].

יז. הכנסת ספר תורה

יש אומרים ששמחה וריקודים בהכנסת תורה מותרת. [הגר"ש זצ"ל (הל' חג בחג פ"ז הגה 36 וסדור פסח כהלכתו פ"ב אות יד הגה 53)]. ויש אומרים שיש להימנע ומכל מקום בלשעת ימי הגבלה מותר אף בלעדו זו. [הגרשו"א זצ"ל (הלכ"ש פ"א הגה 57)].

יח. ריקודים וזמר בל"ג בעומר

יש נוהגים (בין ספרדים בין אשכנזים) לשמוע כלי זמר ולרקוד לכבוד הלילולת שרבי"א אף בליל ל"ג בעומר. [הגר"ק שליט"א (חוט שני שבת ח"ד עמי שפ). דעת הגרשו"א זצ"ל (שם פ"א הגה כג והגה 58) שלנוהגים כהרמ"א (להסתפר ביום ל"ג) ספיר שרי אפי' ריקודים של רשות. ובשבת הלוי (ח"ח סי' קסח אות ה) כתב שיש להחמיר בליל ל"ג בעומר שמיעת כלי שיר, והעושינן שנואין בליל כלי שיר מותר].

תספורת

א. מנהג שלא להסתפר

והגים שלא להסתפר בימי ספירת העומר. [שו"ע (סעי' ב). עיי' ברדב"ז (סי' תרפז) שיש מקומות שלא נהגו איסור תספורת. אולם הב"ח (רס"י תצג) כתי' שבכל המקומות נהגו להחמיר. ועיי' במ"ב (ס"ק ז) שכתב שאם נסתפר בימי העומר היו נוהגין לקטסו ולהענישין]. ולענין נשים וקטנים עיי'ין לקמן].

ב. שער הזקן

איסור תספורת כולל אף שער הזקן. [הגרשו"א זצ"ל (מעדני שלמה עמי כ) והגר"ש זצ"ל (אשרי האיש פס"ה אות ב)]. ועיי' בסמוך בשם הביאור הלכה שלמד גר"י איסור מאיסור תספורת בחוה"מ].

ג. תספורת השפה

מותר לספר השפה אפילו אינה מעכבת את האוכלה. [עיי' בביאור הלכה (תצג) שהמותרים להסתפר בחוה"מ גם בספירה רשאים דלא עדיף מחוה"מ. ולפי דבריו (ע"ה דספסה שרי דומיא דחווה"מ. ושוי"מ באב"י ישפ"ח ח"א סי' ק) שכתב שהשפה שריא בכל גוונא. ועיי' באג"מ (או"ח ח"ב סי' צז) שנתמה על המ"ב שאין זה ענין לחוה"מ דספח"ע מטעם אבלות אתינן לעה]. ויש אוסרים. [הגר"ש זצ"ל (אשרי האיש פס"ה אות ב)].

ד. שער הגבות וריסי העיניים ושאר הגוף

לדעת הסוברים שנשים אסורות בתספורת (ענין בזה לקמן) מכל מקום מריטת שער הגבות וריסי העיניים, מותרות, ואפילו לצורך יפוי. [הגרשו"א זצ"ל (בין פסח לשבועות פ"ט הגה יח). ועייש שכמו כן תספורת וניולח הנוהגת תמיד לתורתה מותרת. ויש אומרים שאף כל שער הגוף מותר (פרט לשער הראש)]. וכן נראה עיקר. [אבני ישפה (ח"א סי' צט) ונראה להקל כדבריו. כי בלא"ה יש סוברים שבנשים לא נוהג האיסור כלל. ועי' באור לציון (ח"ג פי"ז אות ז').]

ה. ר"ח אייר שחל בששי – שבת (אם מותרת בתספורת)

אם חל ר"ח אייר בימי ששי – שבת כאן תוספת שמוחה שבת ור"ח, יש להתיר להסתפר בערב שבת מפני כבוד השבת. [מ"ב (ס"ק ה) ודעת בעל האג"מ (בין פסח לשבועות פ"י הגה כב) שד"ן זה הוא אף לנוהגים להסתפר לאחר ל"ג בעומר]. ור"י'א שאף המקפידים שלא להסתפר בר"ח משום צוואת ר"י החסיד (עיי' מ"ב סי' ר"ס ס"ק ז') יכולים להקל בר"ח אייר. [בעל האג"מ (שם הגה ה) והגרשו"א (הל' חג בחג פי"ז הגה ט' 51)]. ויש מחמירים בזה. [הגר"י קניבסקי זצ"ל (בין פסח לשבועות שם הגה ז) ומבית לוי (ניסן עמי' ענ)].

ו. ר"ח סיון שחל ביום ראשון

הנוהגים איסור תספורת מר"ח אייר עד ג' בסיון, אם חל ג' סיון ביום א' מותרים להסתפר בערב שבת שלפניו שהוא ר"ח סיון מפני כבוד השבת. [הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש פי"א אות כד) ועי' במקראי קדש (סס"י ז').] ויש מסתפקים בזה. [בעל האג"מ (הלכות ספה"ע – איידער אות ט)].

ז. מנהג האר"י ז"ל לענין תספורת בימי הספירה

האר"י ז"ל נהג שלא להסתפר כלל עד ערב חג השבועות. ולפי מנהגו אפילו אם יזדמן ברית מילה אין להסתפר בכל זמן לעומר. [שערי תשובה (סי' תצג אות ח)].

המותרים להסתפר

א. מי שנאנס ולא יכל להסתפר לפני הספירה

המותרים להסתפר בחול המועד (עי' בשו"ע סימן תקל"א) מותרים להסתפר אף בספה"ע, דלא עדיף מחוה"מ. [ביאור הלכה (סי' תצג על ס"ב פ' ד"ה נוהגים) ועי' באג"מ (אורח ח"ב סי' צו) שתתל על הביאור הלכה והתיר כה"ג דוקא כשיש משום ניווול].

ב. המנהג בנשים

יש אומרים שאין נשים אסורות בתספורת. [אור לציון (ח"ג פי"ז אות ט)]. ור"י שמכל מקום ראוי שחמירי על עצמן אם אין הדבר נחוץ כל כך. [אג"מ (יו"ד ח"ב סי' קלז)]. ויש אומרים שגם נשים אסורות בתספורת. [הגרשו"א זצ"ל (בין פסח לשבועות פט"ו הגה י"ז ומעניני שלמה עמי' ב)].

ג. המנהג בקטנים

יש אומרים שאין קטנים אסורים בתספורת. [אור לציון (ח"ג פי"ז אות ט)]. ויש אומרים שאסורים בו אם לא במקום צורך. [הגרשו"א זצ"ל (הל' חג בחג ספה"ע פי"ז הגה 58)]. ועיין בסמוך.

ד. הלאקה בימי הספירה

תספורת ראשונה שמספרים ילדים בני שלש ("חלאקה") מותרת בכל ימי הספירה. [הגרשו"א זצ"ל (הל' חג בחג פי"ז הגה 59)]. ויש אומרים שמותר אף להקדים תספורת על מנת לעשותו ביום הילולת שבת העליונה. [תשובות והנהגות (ח"ב סי' רמו).] ועיי' בבאר היטב (סי' תקלז ס"ק ז') שמותר להשתוח בשבת העליונה עושותי לקטן עד המועד ומגולחין עיי' ספר ישראל. אוכל דעת הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש פי"א הגה 83) שמי"מ אין אנו נוהגים לגלחו בחוה"מ פסח אלא יש המתין עד ל"ג בעומר.]

ה. מצטער מריבוי השער

יש אומרים שמי שרגיל להסתפר ויש לו צער בגידול השער יכול לגלחו בספירת העומר כי אין זו אלה מנהג. [סי' תרפז) והגר"ח פלאגי (הנהגות רחמים להיום על הרשב"א ח"ה סי' רנא).] ועיי' באורך בגליון גי"ט]. אבל להלכה הדבר אסור אף כשמצטער מריבוי השער. [כן משמע מהביאור הלכה (סי' תצג) שפסק דהמותרים להסתפר בחוה"מ מותרים להסתפר בעומר, ובחוה"מ אסור להסתפר אף שיש לו צער ממתת שרגיל להסתפר, כמבואר בשו"ע (סי' תקלא), מ"ב (שם) ובביאור הלכה (שם)]. ויש לדחות דשמא הביאור הלכה למד מחוה"מ לקולא ולא לחומרא כי אין לו אלא מנהג. וצ"ע. ועיי' עוד בשעמלתא עמיקתא גליון צ"א].

ו. לצורך בריאות או משום מיחוש הראש

מותר להסתפר אם צריך לעשות כן לצורך בריאותו. [ערוה"ש (אות ג)]. וכן אם ריבוי השער גורם לו מיחוש הראש מותר לו להסתפר. [כה"ח (אות יז אות טו) בשם עיקרי הד"ס (סי' כא אות ח)].

ז. תספורת לצורך הליכה לפני שריס

מי שצריך להיכנס למקום השררה בימי ספירת העומר וצרך להסתפר משום שלום מלכות או משום חשש איבה או הפסד מומן מרובה מותר לו להתגלח בימי הספירה. [זרע ח"א (ח"א סי' טז) וחת"ס (אור"ח סי' קנח)].

ח. במקום הפסד מומן

יש אומרים שהעוסק באיזה מסחר שאם לא יסתפר את זקנו בימי הספירה יהיה לו הפסד מומן אז מותר כי לא נהגו במקום הפסד. [אג"מ (ח"ד סי' קב) והגרשו"א (מעניני שלמה עמי' ב)]. ויש מחמירים בזה. [הגרשו"א זצ"ל (הלכות חג בחג הגה 65). ועיי' בורע אמת (סי' טט) שכתב דא"א לבטל מנהג מפני בושה. ועיייש לענין להתיר מנהג מפני איבה].

ט. בעלי ברית

אם יש מילה בימי הספירה, הסנדק והמוהל ואבי הבן אף שאינו מוהלו בעצמו, מותרים להסתפר בספירה לכבוד המילה. אבל המוציא והמביא אינו ראוי להסתפר. [רמ"א (סי' תצג סעי' ג) ומ"ב (ס"ק יב)].

ואלו שמותרים להסתפר אפילו ביום שלפני המילה סמוך לערב קודם הליכה לכה"כ"נ רשאים להסתפר. ואם חל המילה בשבת מותרים להסתפר בערב שבת אפי' קודם חצות. [מ"ב (ס"ק ג).] ועיי' בחת"ס (ק"ט-קנ"ט) דמה שהתירו תספורת בשביל מילה כי דומה לקרבו וי"ט שלו הוא].

י. כשהמילה חלה ביום ראשון

אם חלה המילה ביום ראשון, יש אומרים שמותר לבעלי ברית המותרים בתספורת (עייין באות הקודמת) להסתפר בערב שבת. [כה"ח (אות לו) בשם תשובה מאהבה]. ויש אוסרים. [כה"ח (אות לו) בשם אגורה באהל"ך].

יא. בר מצוה

י"א שמותר לחתן הבר מצוה להסתפר. [מקור חיים (לחוי"י סי' תצג)]. ויש אוסרים. [משנה הלכות (ח"ו סי' מה)]. ולמעשה לכתחלה יסתפר בעודו קטן, ובדיעבד מותר לו להסתפר בו ביום. [עיי' בדברי הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש פסח פי"א אות טז). ודעת הגרשו"א זצ"ל (אשרי האיש פס"ה אות ה) דמייקל על יו על מי לסמן].

יב. חתן וצ"ל לחתונה

חתן רשאי להסתפר בשבת שלפני חתונתו. [שע"ת (שם ס"ק ז)].

יג. הקרואים לחתונה

הקרואים לחתונה בימי העומר (עי' הפרטים בזה לעיל) אינם רשאים להסתפר, אולם כאשר בלא תספורת ימנע מלילך לחתונה רשאי להסתפר אף שהוא מימים שנוהג איסור. ואף אם הוא מהקרואים שלא יקפידו עליו אם לא יגיע. [אג"מ (ח"ב סי' צה ד"ה ולכן אם) ועיייש דהיינו טעמא כי יש מצוה על כל אחד בשמחת חתן וכלה, וכשלא יסתפר לא יוכל להיות שם רשאי להסתפר ול"ד לבית מילה שאין מתיירין לכל הקרואים להסתפר אלא הבן והמוהל והסנדק, ששם ליכא מצוה על שאר אדם מצד שביבואו להברית אלא על אבי הבן מצוה שיעשה בשמחה ברבוי עם וישקרא חבריו לשמוח עמו, אבל בנישואין הוא מצוה על כל אדם שילכו לשמחת הנישואין].

ברכת שהחיינו והטוב והמטיב

א. ברכת שהחיינו על בגדי חדים או על פירות

יש אומרים שאין ללבוש בגדי חדש בימי עומר. [לקט יורה דעה (עמ' 98) בשם רבו התרה"ד. ועיי' תשובות ופסקים (מק"ץ נרדמים סי' טז) שכתב דמחמת אבולת על תלמיד י ר"ע נוהגין שלא לעשות כמות חדשה מפסח עד שבועות]. וטעם הדבר הוא משום שמברכים על זה שהחיינו, ואין לברך ברכה זו בימי הספירה כמו שאין מברכים בימי המצרים. [על כניו יוסף (סי' טז) בשם הגר"ת אפרים (ח"ב מאמר קז)]. וי"א שמותר לברך שהחיינו (בין על בגדי חדים בין ועל פירות וכדומה). [הא"מ (אומר מרדכי (שם ס"ק ב), עיקרי הד"ס (סי' כא אות יז), ובחי' צדק (החדשות סי' קיט). וכ"כ בלבושי מרדכי (סי' קנט)

והגרשו"א זצ"ל (שם)]. וי"א שאם נזדמן לו איזה דבר שצריך לברך עליו שהחיינו, יברך. [מ"ב (סי' תצג ס"ק ב) ודעת הגרשו"א זצ"ל (שם) דכוונת המ"ב לאו דוקא]. וכל א' ינהג כמנהגו.

ב. ברכת הטוב והטיב

מותר לברך ברכת הטוב והמטיב בימי העומר. [עיי' בשו"ח (מעי' בין המצרים סימן ב ס"ק ג) שכתב שמותר לברכה בימי בין המצרים. וכן האג"מ (ח"ג סי' פ ד"ה ד"ה ומכונית) אלא שאסר לקנות מר"ח אב דבר שמחייב ברכה זו (שם) איירי לענין מכונית) כי הוא כבנין של שמחה שאסור. וכן הביא בטעמי גבראל (פי"ז אות כב) ע"פ סידור העיב"ץ. ואי"כ קי"ו בספמ"ע דק"לא טפ"ג].

שחיה בים בימי העומר

א. שחיה בים

מותר להתרחץ בים בימי הספירה. [ארוחת רבנו (ח"ב עמי' צח)]. אך יש להיזהר מאוד שלא ללכת למקומות מסוכנים בימים אלו יותר משאר ימות השנה. [הגרשו"א זצ"ל (אשרי האיש פס"ה אות ט)].

ימים שנוהגים מנהגי אבלות

א. מתי נוהגים דיני אבלות

יש נוהגים שלא להסתפר מתחילת הספירה (דהיינו מיום שני של פסח). ויש נוהגים מנהגי אבלות מיום שני של ר"ח אייר. [עיי' שו"ע, רמ"א (סי' תצג סעי' ג) ומ"ב (ס"ק ה) וס"ק יד]. ולמנהג זה יש אומרים שצריך לזהר שלא לישא אשה ולהסתפר בשני ימים של חודש אייר. ויש אומרים שנוהגים איסור מיום א' דר"ח. [מ"ב (ס"ק טו)]. ויש מקומות שנוהגים להקל רק בר"ח אייר ובל"ג בעומר ובר"ח סיון עד שבועות. ובענינים אלו יתפוס כל אחד כפי מנהג מקומו. [מ"ב (ס"ק טו).] ועיי' בשע"ת (ס"ק א) שצריך לעוד צדדים אף לנוהג איסור, המנהג המיקל].

ב. דיני אבלות בחולו של מועד פסח (לנוהגים מיום שני של פסח)

יש אוסרים ריקודים ומחולות של רשות אפילו בחולו של מועד פסח. [משמעות הפמ"ג (א"א ס"ק א)]. ויש מתירין. [כן מוכח מהשע"צ (אות ז) שהביא ספקו של הפמ"ג רק על ר"ח סיון ועד העצרת]. וכן המנהג. [הגרשו"א זצ"ל (הל' חג בחג ספה"ע פי"ז הגה 95)].

ג. חל ר"ח אייר בשבת

אף לנוהגים איסור בר"ח אייר, אם חל ר"ח בשבת יש להתיר בערב לישא אשה בו ביום כיון שעיקר השעודה יהיה בשבת ור"ח. [מ"ב (ס"ק ה)].

ד עד מתי נוהגים דיני אבלות (לנוהגים מיום שני של פסח)

יש אומרים שנוהגים שלא להסתפר (ושלא לישא אשה) עד ל"ג לעומר, שאז פסקו מלמות תלמידי ר"ע. ודעת השו"ע (סי' תצג סעי' ב) שאין להסתפר עד יום ל"ד בבקר דאז הפסיקו מלמות. ועיי' מ"ב (ס"ק ז'). אלא א"כ חל יום ל"ג ערב שבת שאז מסתפרין בו מפני כבוד השבת. [שו"ע (שם)].

אולם דעת הרמ"א (שם) שמותר להסתפר ביום ל"ג. לאחר שתנן החמה. והטעם משום שאנו סוברים שביום ל"ג הפסיקו למות ואמרינן מקצת היום ככולו. [מ"ב (ס"ק ח ו"ק י). ומה שכתבנו שהמנהג בזה הוא אף לענין שלא לישא אשה, כ"כ המ"ב (ס"ק ה)]. ויש אומרים שמקילין להסתפר מערב. ולמעשה נוהגים להחמיר לענין נשואין אלא אם כן חל ל"ג בעומר בערב שבת, וקשה לערוך הנישואין ביום, יש להקל לעשותם בלילה שלפניו. [מ"ב (ס"ק יא)].

ה. כשלי"ג בעומר חל בערב שבת (למחמירים לעיל)

אף לנוהגים שלא להסתפר עד יום ל"ד בבקר אף אם חל יום ל"ג ערב שבת מותר להסתפר מפני כבוד השבת. [שו"ע (סי' תצג סעי' ב)].

ו. כשלי"ג בעומר חל ביום ראשון

אם חל ל"ג בעומר ביום ראשון, לדעת הרמ"א שמותר להסתפר ביום ל"ג, נוהגין להסתפר ביום ו' לכבוד שבת. [רמ"א (סי' תצג סעי' ג)]. ואם לא הסתפר ביום ששי יכול להסתפר אף במוצאי שבת. [הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש פי"א אות כא)].

ז. עד מתי נוהגים דיני אבלות (לנוהגים מר"ח אייר)

הנוהגין דיני אבלות מיום שני שבר"ח אייר אל יספרו מ"ל"ג בעומר ואילך. אלא שמותר להם להסתפר ביום בעומר בעצמו. [רמ"א (סי' א).] ועיי' ארוחת דלעיל לענין תספורת בל"ג בעומר]. ומכל מקום אף לדעה זו המנהג לישא ולהסתפר בג' ימי הגבלה וזה שרי מיום ראשון של ימי הגבלה בבוקר דוקא דאמרינן מקצת היום ככולו. ויש מקומות שנוהגין להקל רק בר"ח אייר ובל"ג בעומר ובר"ח סיון עד שבועות (ולענין ריקודין ומחולות, עייין בסמוך). ובענינים אלו יתפוס כל אחד כפי מנהג מקומו. [מ"ב (ס"ק טו)]. ואם אין מנהג ידוע יכול לתפוס איזה מנהג שירצה. [מ"ב (ס"ק יז)]. ועיין לקמן לענין מנהג ארץ ישראל בזה.

ח. ריקודים מר"ח סיון עד העצרת (לנוהגים דיני הספירה מר"ח אייר)

מר"ח סיון עד העצרת מותרים בתספורת אלא שיש להסתפק האם אוסרים בריקודים ומחולות של רשות. [שע"ת (אות ד)]. ונוהגים להחמיר. [הגרשו"א זצ"ל (שם פי"א אות טו ובגהה שם)].

ט. מנהג ארץ ישראל

בארץ ישראל בני אשכנז נוהגים דיני האבלות החל מתחילת ימי הספירה בפסח. ולענין נישואין מחמירין עד ר"ח סיון חוץ מ"ל"ג בעומר ביום שמקילים. [לוח ארץ ישראל (לגרימי"ט סוף חוד ניסן)]. ומנהג הספרדים להקל אף לענין נישואין מיום ל"ד בעומר בבוקר.

ולענין תספורת יש אומרים שבארץ ישאל שנהגו להחמיר בנישואין כנ"ל הוא הדין שאין להסתפר עד ר"ח סיון. [לוח ארץ ישראל (לגרימי"ט סוף חוד ניסן)]. ויש אומרים שלענין תספורת מיום ל"ג בעומר אפשר להקל. [עיי' מבבית לוי].

י. להחמיר בדיני אבלות בכל ימי הספירה
הרוצה להחמיר על עצמו ולנהוג איסור כשתי המנהגים רשאי ו"לא הוי ככסיל בחושך הולך", כיון שכונתו לצאת מהספק. [חק יעקב (סי' תצג ס"ק יא) ואויל לשיטתו בספרו מנחת יעקב (כלל לו אות א)]. וכן פסק המ"ב (תצג ס"ק ז). ועיי' בחווי"א (שביע"ת סי' כג ס"ק א). ועיי' עוד בזה בשמעתא עמיקתא גליון גי"ט].

יא. ספק אם הסדי נאסר מפני מנהג
בספק אין להחמיר בדבר שהוא רק מצד המנהג. [שעה"צ (סי' תצג אות יד) ע"פ חקק יעקב].

להשתתף בחתונה הנערכת בימים אלו

א. הנשאת בימים המותרים להתחתן על פי מנהגו, מותרים חבריו הנוהגים איסור באותם הימים להשתתף בשמחתו ולשמחו. [הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש פסח פי"א אות יט)].

ב. להשתתף בחתונה שנערכת שלא כדיון בימי הספירה

הנושא אישה בימים שנוהגים בהם איסור, אף על פי שעושה שלא כדיון מכל מקום מותר להשתתף בחתונה ולשמחו. [אג"מ (אור"ח ח"א סי' קנט ד"ה והנה חתני"א) דלא יאיתא בשו"ע (שם סעי' א) שאם קפץ וכנס שאין עונשין אותו, ואם יהיה אסור לילך אל הסעודות ולשמחו אתן לך עונש גדול מזה].

- פסח שני -

א. אכילת מצה

ביום י"ד אייר שהוא פסח שני יש נוהגים לאכול מצה. [עיי' סידור יעב"ץ. ויש נוהגים כן גם בליל ט"ו, עיי' ליקוטי מהרי"ח ודרכי חיים ושלום (אות תקלא). ועיייש שיש נוהגים לאכול גם מרור וביצה מבושלת].

ב. מירתת תחנון בפסח שני

בפסח שני לא אומרים תחנון. [שערי אפרים (שער י אות כז) והגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש פי"א אות ב)]. אבל ביי"ג אייר ובכחה אומרים תחנון. [לוח אר"י (לגרימי"ט חודש אייר) והגרשו"א זצ"ל (שם הגה כט), עיייש הטעם]. ומנחה ליום י"ד אייר ביום שני של לעניות בה"י אין אומרים אין אבינו מלכנו וסליחות. [לוח אר"י (לגרימי"ט חודש אייר) והגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש שם) ועיי' בבהרש"ם (ח"ו סי' לב) שהביא שבכה"ג לא יתענו בה"י אלא ב' תעניות בלבד]. ובט"ו אייר אומרים תחנון וסליחות אף בחו"ל. [הגרשו"א זצ"ל (שם)].

העלון נתרם בעילום שם להצלחת התורם ומשפחתו ברוחניות, גשמיות ובכל העיניים
שמענתא עמיפתא - הערות ותירומות בטל' 02 571-3932
©